

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

(סג) אֲחֲרָיו שְׁהוּא שׁוֹפֵף דְּמַיִם, מִבִּינָן שְׁלֵא נִתְכַּרְר הַדְּבָר יִשְׂא אֶת כַּפָּיו: לָז (סג) (קלד) יִמוּמָר לֹא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו. (קלה) וַיֵּשׂ אֲוִמְרִיִם שְׂאָם עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה נוֹשֵׂא כַּפָּיו (וכן עֲקָר). *וְאָם נֶאֱנַס, (קלו) לְדַבְּרֵי הַכֵּל נוֹשֵׂא כַּפָּיו: לַח *עֲשֶׂתָּה (קלז) רְבִיעִית (סד) יִין בְּבַת אַחַת, לֹא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו. שְׂתָאָן (סה) בְּשִׁנֵּי עַמְמִים אוֹ שְׁנָתָן לְתוֹכוֹ (קלח) מְעַט מַיִם, (קלט) מְתָר. וְאָם שְׂתָהּ יוֹתֵר מִרְבִּיעִית,

מ כן מיקו ברמב"ם להתיי דירושלמי נ מנחות קט ס רש"י ודבני רש"י ע לשון הרמב"ם פרק טו מהלכות תפלה מטשמינות הגמרא דקרייתות

באר היטב

שְׂמָא מִת בְּלֹא הֵכִי: (סד) אֲחֲרָיו. ומיהו אם יודע בעצמו שאמת הוא לא ישא את כפיו, רלב"ח, מ"א, ואם עשה תשובה עליו ע"ס ק' ס': (סג) מומר. אפלו לא עבר עבודת אֱלִילִים, ואם עבר עבודת אֱלִילִים אפלו נֶאֱנַס אינו נ"כ אפלו עשה תשובה, כ"מ מדיוק לשון הרמב"ם, עין ב"ד"ה, ב"ח וע"ת ופרי"ח. ופרי"ח ה'עלו לענין הלכה שאפלו עבר ע"א כיון שעשה תשובה נושא כפיו, ע"ש, ומיהו אם הקטיח להמירו וחוץ לא נפסל, כנה"ג בשם הרדב"ז, ע"ש. כתב הב"ח: ע"ל שמתו אחיו מחמת מילה צ"ע אי קשר לניכ, ע"ש, ובשכנה"ג כתב: לדברי הדבר פשוט דלא ישא את כפיו, וכן פסק הפרי"ח כוונה ולא מטעמה, ע"ש. והמ"א ויע"ת חלקו על הב"ח ופסקו אפלו לא מל א"ע במזיד קשר, ע"ש. והג"א אהרן כתב על המ"א שדבריו מותרים, ע"ש: (סד) יין. והמ"א חולק ופסק בניכ ליקא אסורא קלל בשאר משקין אלא אם כן הוא שכור כלוט דאז פטור מכל המצות, אבל אם לא הגיע לשכרותו של לוט, אפלו אינו יכול לדבר בפני המלך רשאי לישא את כפיו, ע"ש, ועין ב"מ" ובכ"מ בפ"א דביאת מקדש. כי הלכ"ט ח"ב סי' קכח דלא שגא בתוך הסעודה ולי"ש שלא בתוך הסעודה, ע"ש. אם שתה יין גמול, פסול, דהא בגיור אסור ובעבודה נמי אסור, מ"א, ועין סי' נה"ח כאן וענין בסי' אלהי רבה שחולק על מ"א דהא אפלו פטור ואינו לוקה עליו כו', והא דאסור בגיור אין ראיה, דלא גרע משרץ, ועין יו"ד סי' רמ"ב: (סה) בְּשִׁנֵּי עַמְמִים. עין בט"ו סי' ס"ב, ומדבריו שם נראה

שערי תשובה

בנימוסיהו וחוץ ופרש ממנה ועושה תשובה, שיקבל על דעת רבים שלא ישוב עוד לטעלה, ויקבל על עצמו ודוים כפי שסדר לו המורה, וכשר חפץ אחר הקבלה להיזק ולקל דבר שבכנהגה. עין שם:

עשה תשובה, כ"מ מדיוק לשון הרמב"ם, עין ב"ד"ה, ב"ח וע"ת ופרי"ח. ופרי"ח ה'עלו לענין הלכה שאפלו עבר ע"א כיון שעשה תשובה נושא כפיו, ע"ש, ומיהו אם הקטיח להמירו וחוץ לא נפסל, כנה"ג בשם הרדב"ז, ע"ש. כתב הב"ח: ע"ל שמתו אחיו מחמת מילה צ"ע אי קשר לניכ, ע"ש, ובשכנה"ג כתב: לדברי הדבר פשוט דלא ישא את כפיו, וכן פסק הפרי"ח כוונה ולא מטעמה, ע"ש. והמ"א ויע"ת חלקו על הב"ח ופסקו אפלו לא מל א"ע במזיד קשר, ע"ש. והג"א אהרן כתב על המ"א שדבריו מותרים, ע"ש: (סד) יין. והמ"א חולק ופסק בניכ ליקא אסורא קלל בשאר משקין אלא אם כן הוא שכור כלוט דאז פטור מכל המצות, אבל אם לא הגיע לשכרותו של לוט, אפלו אינו יכול לדבר בפני המלך רשאי לישא את כפיו, ע"ש, ועין ב"מ" ובכ"מ בפ"א דביאת מקדש. כי הלכ"ט ח"ב סי' קכח דלא שגא בתוך הסעודה ולי"ש שלא בתוך הסעודה, ע"ש. אם שתה יין גמול, פסול, דהא בגיור אסור ובעבודה נמי אסור, מ"א, ועין סי' נה"ח כאן וענין בסי' אלהי רבה שחולק על מ"א דהא אפלו פטור ואינו לוקה עליו כו', והא דאסור בגיור אין ראיה, דלא גרע משרץ, ועין יו"ד סי' רמ"ב: (סה) בְּשִׁנֵּי עַמְמִים. עין בט"ו סי' ס"ב, ומדבריו שם נראה

באר הגולה

תשובה. הנה המחבר סתם בכאן ולא הביא יש חולקין כמו שהביא בסע"ף לו לענין מומר, משמע דס"ל בפשיטות לנדות דידן להחמיר משום דאין קטור עושה סגור, כן כתב אלהי רבה ומשה'היהדות בדעת המחבר. אכן בעלת-המזיד ובאור הג"א מוכח דכשרא להו להחמיר כמ"ן עצמו איש חולקין שהביא בסע"ף לו. וזענין דינא, הרמ"א פסק להקל וכתב שכן נוהגין, והנינו אפלו במזיד, וכמו שהביא ראיה וכתב דלא גרע מעבד גלולים, ושם אפלו במזיד נושא כפיו, והעתיקוהו כמה אחרונים; אכן הפרי תרש והאליה רבה (והעתיקוהו הר"ן החיים) דעמם דאין להקל אפלו בעשה תשובה אם היה מויד. וכן מצאתי ברמב"ם מכות שלמי פרק ב שהביא בשם ג'עלי תוספות ובשם רבו ראו"ה להחמיר בהציתה בכל גווי, וצריך עיון לדינא, וע"ל כ'לפנים אם עלה אין להורידו כמו שכתב בטור בשם הרמ"מ: * וְאָם נֶאֱנַס. עין משנה ברורה, ולא העמקנו דעת הפרי תרש ומק"מ די בוטול [ומכאן בכנסת הגדולה] שאוסרין אפלו בלא עבדי מעשה כי אם בהשפנתא והדא דגרידא; תדא, דלא נפקא מנה כלי האי לדין דקמא לן בדעה שניה דתשובה מועיל, ואנוס בודא קשב ועומד הוא; ועוד, דעקר דינא דאנוס אפלו בעבדי מעשה אינו מכבד, כמו שתמה בתשובת לחם רב דמנא לה להרמב"ם דבר זה; גם בשוגג לא ברירא כלי האי לאסור בהשפנתא והדא דבעלמא, אף שהרמב"ם כתב בהדיא לאסור בזה בין בשוגג בין במזיד, דבריו קשים, כמו שתמה ה'תלם'משנה מסוגיא דמנחות ק"ט דמכובד שם דבעבודת מקדש גופא לא מקטר בשוגג כי אם בנייקה וכדומה ולא בהשפנתא והדא דגרידא, עין שם. ע"ל שמתו אחיו מחמת מילה, כתב המגן אברהם דנושא את כפיו, ואפלו לדעה ראשונה שמתוך זה, ויהא בכלל מה שכתב רמ"א בתנ"ה בסע"ף לט דאין שאר עברות וכו', ומקורו שם מהרמב"ם שהוא דעה ראשונה שכתבא. והב"ח מסתפק בזה, דכיון דמקישין ברכה לעבודה, לדעת הרמב"ם אפשר דהוא הדין לענין ע"ל דהוא נמי פסול לנשיאת-כפים. ועין בחמ"ד-משה שצדד לדינא ככ"ח, על-כ'לפנים לדעת הרמב"ם, וכן הוא דעת הפרי תרש,

משנה ברורה

תינוק, (קג) דבזוה אפלו יש עדים נושא כפיו, אלא מרגנים אחריו ש'הרג ממש, אפלו הכי כיון שאין עדים אין להקל מנשיאת-כפים¹³⁷. ומיהו, הוא בעצמו אם יודע שאמת הוא, לא ישא את כפיו¹³⁸, בין לעצמו בין עם פהנים אחרים: לָז (קלד) מומר לעבודת גלולים וכו'. בין (קד) בשוגג ובין במזיד, ואפלו עשה תשובה, דילפינן מעבודה שהוא פסול לה, ובדכתיב "אף לא יעלו פהני הבמות אל מזבח ה' בירושלים" (קה) אם הקטיח להמירו וחוץ, לא נפסל לכלי עלמא¹³⁹. (קו) כתבו האחרונים, דאפלו אם המיר לזת ישמעאלים שאין עובדים עבודת גלולים, אפלו הכי נקרא מומר ולא ישא כפיו, וכן אם הוא מומר לחלל שכתב¹⁴⁰ בפ"התנ"א¹⁴¹ הרי הוא כעובד-גלולים ולא ישא כפיו¹⁴²: (קלה) וַיֵּשׂ אֲוִמְרִיִם שְׂאָם עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וכו'. הנינו (קו) אפלו עבר עבודת גלולים במזיד: (קלו) לְדַבְּרֵי הַכֵּל נוֹשֵׂא כַּפָּיו. ואף דברמב"ם, שהוא בעל דעה ראשונה, כתב בהדיא דאף אם עבר באנוס לא ישא כפיו, (קח) הכא מזיד בלא עבדה עדין, רק שהמיר דתו, דהנינו שהודה לעבודת גלולים וקבלה באלוה; ואף דגם זה הוא כעובד עבודת גלולים ממש לענין חיוב מיתה במזיד, מפל מקום לענין אנוס מקלינן לנשיאת-כפים; כיון דעל-כ'לפנים לא עשה מעשה: לַח (קלז) רְבִיעִית יין בבת אחת¹⁴³. דברכת-פהנים מדמינן לעבודה, ובעבודה במקדש בכהאי גוונא חייב¹⁴⁴: (קלח) מְעַט מַיִם. רוצה לומר, שלא היה יין חי, רק מזוג מעט: (קלט) מְתָר. דבכהאי גוונא

וכן מצד האליה רבה. ומפרי תרש ואלהי רבה משמע עוד דערל פסול לדעה השניה, דלא מקישין ברכה לעבודה, ומשעם דאפשר דמי ליושב שפסול או לנושא נשים בעבדה דפסול לכלי עלמא, עין שם. ולענין דעת ראיה, דבע"ל שלא נמול מחמת אנס שמתו אחיו מחמת מילה יש להקל על-כ'ל פנים לדין דקמא לן מומר לעבודת גלולים ששב כשר לנשיאת-כפים, ומשעם דלא מקישין ברכה לעבודה, עין באור זרע ובשלי-לקט מכאן דעה זו באריכות, ותיצא שם מדבריהם, דכיון דלא נפקע קדשתם ואסורים בגרושה ובזונה וכהאי גוונא, אם-כן הרי קדשתיהו עליהו לענין נשיאת-כפים, וכמו-כן נימא בגדון דידן, דהא לא יעלה על דעת לומר דערל כהן מטר בגרושה, הרי קדשת כהן עליו, ונושא כפים לשיטה זו. ומה שהביא פרי תרש ראיה מהנושא נשים בעבדה, אין הגדון דומה, דהתם פושע הוא, לפיכך קנסינן לה ואין אנו נוהגין לו מעלות ה'הנהגה לזמן שהוא בעצמו מחלל [וחדע], דהא מכיון שגרשה והדיר הנהגה על דעת רבים, חוזר למעלתו, ולא כן הוא שהוא אנוס גמור, ולא גרע על-כ'לפנים מהמיר ושב לדין נושא כפיו. ומה שצ"ע באליה רבה להחמיר עליו מצד ערלתו לאכל בקדשים ולפיכך גרע אפלו מפעל מום, וזה אינו, דטמא יוכיח, וכמו שכתב הפרי מגדים; גם ידוע דעת רבנו תם, דערל דפסול לעבודה הנינו שלא מל את עצמו במזיד, אבל מי שמתו אחיו מחמת מילה כשר אף לעבודה, ואף שרבים חולקים עליו, עין ברמב"ן ריש פרק הערל ורשב"א וריב"א שם, מפל מקום יש לערף דעתו על-כ'לפנים לנשיאת-כפים, כיון דלדעת רב הפוסקים "הוקש ברכה לעבודה" רק דרבנן היא. אמנם בע"ל שלא מל את עצמו במזיד, נכון להחמיר דבריו הפרי תרש שלא ישא את כפיו עד שימול, וכנושא נשים בעבדה: * שְׂתָהּ רְבִיעִית יין. עין בבית-יוסף מה שהביא בשם רבנו יחזק, ועין באשכול בהלכות נשיאת-כפים שהביא בשם איקא מרבנותא דנשיאת-כפים

שער הציון

(קג) אֵלֶּה רְבִיעַ (קד) באור הג"א: (קה) מגן אברהם ושא"א: (קו) מגן אברהם ומשוכת חכם צבי ומגן אבירים: (קז) אחרונים: (קח) אחרונים, ומקורן הוא מהפיקדונית:

הַלְבוּת נְשִׂיאת כְּפִים סִימָן קַבָּה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קלג]

אין לקפלו מנשיאת-כפיים¹³⁷. ומיהו, הוא בעצמו אם יודע שאמת הוא, לא ישא את כפיו¹³⁸.

137 ואף שפסול להתמנות לשליח ציבור מחמת הרינון שיצא עליו, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' נג ס"ד), ביאר העולת תמיד (ס"ק פ), שמ"מ לענין נשיאת כפיים הריהו כשר, לפי שהברכה היא מהקדוש ברוך הוא ולא מהכהנים עצמם, וכפי שדרשו בירושלמי מהפסוק 'ואני אברכם', וכמבואר להלן (ס"ק קמו).

138 ואפילו אם הוא מסתפק שמה הרגו, כתב בשו"ת מהרלב"ח (סי' קיז) שאסור לו לישא כפיו, וכן כתב הפמ"ג (א"א ס"ק נו) שמסתבר שאם זרק חץ לתוך קבוצה של עשרה אנשים הקבועים במקומם, תשעה מהם עכו"ם ואחד ישראל, לא ישא את כפיו, שהרי ספק רוצח הוא. ובשו"ת מהרש"ם (ח"ה סי' ל) כתב, שבאופן זה שמסתפק אם הרג, מותר לו לישא כפיו אם יעשה תשובה.

[משנ"ב ס"ק קלד]

אם הקטיה להמיר וְחוּר, לא נפסל לכלי עלמא¹³⁹.

139 ובטעם הדבר, כתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ח סי' כא, שהוא מקור הדין במג"א) שבדיבור בלבד אינו נחשב כעובד עבודה זרה, עד שיעשה מעשה או שיאמר 'אלי אתה' [שהוא דיבור שנחשב כמעשה כמבואר בגמ' (סנהדרין ס, ב)].

[משנ"ב שם]

וכן אם הוא מוקד לחלל שבת¹⁴⁰ כפיהקס"א¹⁴¹ הרי הוא פְּעוּדָה גְלוּלִים וְלֹא יִשָּׂא כְּפָיו¹⁴².

140 ודוקא שרגיל לחלל שבת, אבל אם חילל שבת פעם אחת כתב לקמן (סי' שפה ס"ק ד) שנחלקו בזה הפוסקים.

141 ולענין מספר האנשים שבפניהם נחשב הדבר כפרהסיא, כתב לקמן (שם) שהוא בפני עשרה ישראלים, או אפילו בפני מעט אנשים אלא שידע שיתפרסם הדבר בפני עשרה.

142 ובטעם הדבר כתב רש"י בחולין (ה, א), שכשם שהעובד עבודת כוכבים כופר בקב"ה, כך המחלל שבת כופר במעשיו [של הקב"ה], ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית.

ועל פי טעם זה, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' לג) שהמחלל שבת שלא מתוך כפירה באלוקי ישראל ובמעשה בראשית, אלא מחמת קושי ודחקות הפרנסה וכדו', אף שמחללה בפרהסיא, אין למונע ממנו לעלות לדוכן. והוסיף, שמ"מ ראוי יותר שלא להניחו לישא כפיים, כדי להרחיק דברים מעין אלו. והגרשו"ז

אוערבוך כתב (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות י), שאם יש עשרה בלעדי המחלל שבת, שאז נחשבת תפילה בציבור, אפשר להרשות לכהן זה לעלות.

ודעת הגר"ש אלישיב (שו"ת אבני ישפה ח"א סי' ב) שאף המחלל שבת בפרהסיא, מכיון שיש הפוסקים שהיום דינו כתינוק שנשבה, אין למונעו מלעלות לדוכן.

עוד סברא להקל בדבר, כתב בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ז סי' ו וח"ג סי' יד) בשם האדר"ת והגר"ע, שפעמים על ידי שנמנע מכהנים אלו לעלות לדוכן, עלול לצאת קלקול גדול שישתכח מהם שכהנים הם, וישאו נשים פסולות לכהונה, ולכן אין למונעם מלישא כפיים, ובפרט כשיש שם עוד כהנים כשרים.

ולענין המטיל ספק בדברי חז"ל בין בהלכה ובין באגדה, כתב החזו"א (קובץ אגרות ח"א אגרת טו) שהרי הוא ככופר, ושחיתותו נבילה ופסול לעדות, ועוד.

[משנ"ב ס"ק קלז]

רביעית יין קבת אַחַת¹⁴³ וכו', וכְּעִבּוּדָה בְּמִקְדָּשׁ בְּכֹהֵנִי אֶנָּה חֲתִיב¹⁴⁴.

143 ואף על פי שבכל האיסורים שבתורה אפילו אם הפסיק מעט תוך כדי שתיית רביעית, נחשב כאילו שתה את כל השיעור בבת אחת, כתב רבינו אליהו מזרחי (ויקרא י ט) שכאן הדין שונה, משום שאין איסור אלא בשתייה בדרך שכרות, כדעת ר' אליעזר (כריתות יג, א) שדורש את הפסוק "יין ושכר אל תשת" שאסור לשתות יין כדרך שכרות, ואם הפסיק בשתייתו או שנתן בו מעט מים, אין כאן דרך שכרות ופטור.

ואם שתה רביעית יין בתוך הסעודה, כתב לעיל (סי' צט ס"ק ב, לענין שתוי לתפילה) שאינו משכר, וציון למג"א (שם ס"ק א) שכתב שיש אומרים שגם יין שקודם הסעודה אינו משכר, והביא דברי הפמ"ג שכתב שהכל לפי מה שמבין בדעתו.

ואם עלה בשכרות, כתבו האליהו רבא (ס"ק סז) והתורת חיים (סופר, ס"ק נו) שירד ולא ישא כפיו, מאידך, הפר"ח (כאן) והמגן גבורים (אלף המגן ס"ק עד) כתבו, שלא ירד אלא אם כן הגיע לשכרותו של לוט, וכן הכריע בכף החיים (ס"ק רכו) שאם שתה רביעית יש לסמוך על המכשירים כדי שלא לביישו.

144 כוונתו, שאין טעם איסור נשיאת כפיים בשכרות, משום שנשיאות כפיים דומה לתפילה [וכביאורו של הב"י בדעת רבינו ירוחם המובא בביה"ל ד"ה שתה רביעית יין], שאם כן לא היה נאסר בשתיית רביעית יין, אלא רק בשתייה שמביאה לידי שכרותו של לוט.

הַלְכוֹת נְשִׂאֵת פְּפִים סִימָן קַח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קמא]

בְּנְשִׂאֵת-פְּפִים מְתָר¹⁴⁵.

כפיו [וכמבואר בסל"ו, ובמשנ"ב ס"ק קלג, ובמה שכתבנו שם בשם העולת תמיד], אמנם לשיטת הרמ"א (שם) שאם עשה תשובה נושא את כפיו, אפשר להעמיד את דברי הירושלמי בעשה תשובה. (150) אמנם, לעיל (ס"ק ב) כתב כדעת הסוברים שפירוש המילים 'ואני אברכם' היינו שהקב"ה יברך את הכהנים.

[משנ"ב ס"ק קמז]

לְהָן שְׁנָשָׂא גְרוּשָׁה¹⁵¹ וכו', עַד שְׂיָדָר עַל דְּעַת רַבִּים¹⁵².

(151) ומשמע שנפסל דוקא כשנשאה, אבל לא כשבא עליה בזנות. ואם רגיל לבוא עליה בזנות ונעשה מועד לדבר, מסתפק הפמ"ג (א"א ס"ק נח) אם נפסל.

(152) וכיון שפסולים לברכת כהנים, אינם צריכים לצאת קודם ברכת 'וצה', כפי שכתב לעיל (ס"ק יב), וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק קמח]

שְׁנָדָר שְׂהָדָר עַל דְּעַת רַבִּים אֵין לוֹ הַתְּרָה¹⁵³.

(153) ואם נדר על דעת רבים ועבר שוב, כתב בשו"ת מאמר מרדכי (איטינגא, סי' טז) שלא ישא כפיו.

[משנ"ב ס"ק קמט]

אָף שְׂהָדִיר מְמַנָּה הַנָּהָה אָסוּר לְשֵׂא פְּפִי¹⁵⁴, וְגַם אֵינוֹ עוֹלָה לְתוֹרָה רְאִשׁוֹן¹⁵⁵.

(154) ובטעם הדבר כתב בשו"ת הרא"ם (סי' נט), שכיון שמתייחד ומסתתר עמה בחזקת אשתו, הרי הוא בחזקת שבא עליה, שאין אפוטרופוס לעריות.

(155) והקשה הפמ"ג (משב"ז פתיחה לסי' קלה), לפי מה שמצדד המג"א (סי' רא ס"ק ד, הביאו המשנ"ב שם ס"ק יג), שמצות 'וקדשתו' היא מדאורייתא, איך ביטלו חכמים את המצוה. ותיירץ על פי המבואר בגמ' (יבמות צ, ב) שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. ועוד, שכיון שחילל את קדושתו, לאו קדוש הוא ואינו בכלל 'וקדשתו'.

ולענין להעלותו לשאר עליות כישראל, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב סי' לג) שמוותר להעלותו [כמבואר בפמ"ג שם], שלא נאסר לקרותו לתורה, אלא שאיבד את מעלת כהונה ולויה להיקרא ראשון ושני.

[משנ"ב ס"ק קנא]

וְעֵינָן בְּתִשְׁבֹּת כְּתִבְ-סוֹפֵר סִימָן טו, בְּרוּפָא שְׁמַבְקָר מְתִים שְׂיָשׁ לוֹ תוֹעֵלַת הַתְּרֻחַת מְמוֹן, לֹא סָגִי בְּקַבְלָה לְבַד¹⁵⁶.

(156) וכהן הרוצה להיות רופא בבית חולים אשר לפעמים מצויים בו מתים, כתב בשו"ת טוב טעם ודעת (מהדו"ג ח"ב סי' ריב) שכאשר צריכים אותו החולים מחמת מומחיותו, או שהוא נצרך ודחוק לפרנסה, יש להתיר [ובצירוף דעת הש"ך (סי' שעב ס"ק ב) שכאשר המת נמצא בחדר אחר אין איסורו אלא מדרבנן], וכשמזדמן שם מת, אם עוסק בפיקוח נפש באותה שעה, מותר לו לשמש כדרכו. אמנם בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"א סי' רמח) כתב שאסור לכהן להתמנות לרופא לצורך פרנסה בבית חולים שיש בו מתים, אלא אם כן מת שם יהודי רק פעם בהרבה ימים, ומתנה עם הנהלת בית החולים שכאשר ידע שיש יהודי מת, או אפילו גוסס, יהא רשאי לצאת מיד. וראה מה שכתב בזה הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם י"ד סי' שע ס"ק ב).

(145) וטעם הדבר, ביאר השו"ע הרב (סנ"א) לפי שבתפילה הוא עומד ומדבר לפני המלך, ושיכור אינו ראוי לדבר לפני המלך, מה שאין כן ברכת כהנים שמדבר אל העם.

ואף שלענין קריאת שמע כתב הרמ"א לעיל (סי' צט ס"א) ששיכור אסור בקריאת שמע, כתב המחצה"ש (ס"ק נה) שהיינו משום שיש בה קבלת עול מלכות שמים, אבל ברכת כהנים דומה לשאר ברכות שהתיר הרמ"א (שם) לשיכור לברך, כל עוד לא הגיע לשכרותו של לוט.

[משנ"ב שם]

וְכִינָן מְגַתָּהּ, דְּעַת מְגֵן אַבְרָהָם לְאָסוּר בְּנְשִׂאֵת פְּפִים, וְכַמְּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עָלָיו כִּינָן שְׂאִינוֹ מְשַׁבְּרָה¹⁴⁶.

(146) וכהן שצריך עקב חולשתו לקדש בין שחרית למוסף, כתב הקצו"ש (סי' ק ס"ג) שישמע הקידוש מאחר. ואם אין לו מיני תרגומא וצריך לשנות רביעית יין כדי לצאת ידי חובת קידוש, כתב בביה"ל לקמן (סי' רפו ס"ג ד"ה אכילת פירות) שמוותר לו לשנות רביעית יין שלנו, שבדאי יש בו גם מעט מים, ובחיי אדם (כלל לב ס"ז) כתב שישתה הרביעית בשתי פעמים.

ומיץ ענבים, כתב בשו"ת או נדרבו (ח"ז סי' ו) שעדיף מיין מגיתו, ומותר לכהן לישא את כפיו לדעת הכל.

ובשמחת תורה, כתב לקמן (סי' תרטס ס"ק יז) בשם הלבוש שאין הכהנים נוהגים לעלות לדוכן, משום שמצויה בו שכרות, ובאליהו רבה כתב, שבפראג היו הכהנים נוהגים לעלות לדוכן במוסף, ויש שהיו עולים אף בשחרית, וסיים, שכל מקום לפי מנהגו, ומ"מ יזהרו שלא ישתו.

[ביה"ל ד"ה שתי רביעית]

וְעַל-כֵּן אֵנוּ צְרִיכִין לְפָרוּשׁוֹ שֶׁל הַמְּגֵן-אַבְרָהָם¹⁴⁷.

(147) שפירש בדעת רבינו ירוחם, שדוקא שתיות שאר משקאות המשכרים אוסרתו רק כשהגיע לשכרותו של לוט, אבל שתיות יין אוסרתו אף ברביעית, ושלא כפי שפירש הב"י דעת רבינו ירוחם, שאף ביין אינו אסור אלא אם כן הגיע לשכרותו של לוט.

[משנ"ב ס"ק קמז]

הֵינָנו אֶפְלוֹ לֹא עֵשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל חֲטָאוֹ¹⁴⁸ וכו', שְׂאִין קְבוּל הַבְּרָכָה תְּלוּי בְּפִתְיָם אֵלָא בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא¹⁴⁹ וכו', וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרַחֲמֵי מְבַרְכָּךְ אֵת יִשְׂרָאֵל כְּחֶפְצוֹ¹⁵⁰.

(148) ודוקא שעושה עבירות אלו לתיאבון, אך מומר העובר עבירות להכעיס, כתב הפמ"ג (משב"ז לט) שאסור לו לישא כפיו [וראה משנ"ב לקמן (סי' שפה ס"ק ד) שכתב שמומר העובר עבירות להכעיס אפי' שלא בפרהסיא דינו כגור].

(149) מקור הדין בירושלמי (גיטין פ"ה ה"ט): "שלא תאמר איש פלוני מגלה עריות ושוֹפֵךְ דַּמִּים והוא מברכני, אמר הקב"ה ומי מברכך, לא אני מברכך [בתמייה], שנאמר 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם'".

ואף שכתב השו"ע לעיל (סל"ה) שכהן שכהן את הנפש לא ישא את כפיו, כתב בביאור הגר"א (שם) שהירושלמי דיבר באופן שאין ידוע בודאי שהרג את הנפש, אלא רק יצא עליו רינון, שנושא את

הלכות נשיאת פנים סימן קכח

ט באר הגולה

פ שם הרמב"ם עליו
ירושלמי דגזין מ"ו
צ כבודות מ"ה
ק רש"א ומהר"י
אבוהב מסוגיא
דכבודות ר ר"י
אבוהב בשם דמר
שמואל

(קמ) אף-על-פי שהוא מזוג, ואפלו שתאו בכמה פעמים, לא ישא את פפיו (קמא) עד שישיר יינו מעליו: **לט** לא היו בו (קמב) אחד מהדברים המונעים נשיאת-פנים, אף-על-פי (קמג) שאינו מדקדק במצות וכל העם (קמד) מרננים אתריו, נושא את פפיו (קמה) (שאין שאר עברות (קמו) מונעין (סו) נשיאת-פנים): **מ** (קמו) **כהן שצנשא** (סו) גרושה לא ישא את פפיו, ואין נוהגין בו קדושה אפלו לקרות בתורה ראשון. ואפלו גרשה או מתה פסול, עד שידר הנאה (קמח) על דעת (סס) רבים (קמט) מהנשים שהוא אסור בהם: **מא** (קנ) *נטמא למת שאינו משבעה מתי מצנה, פסול מן הדוכן ומכל מצלות הפהנה עד שישוב (קנא) ויקבל שלא (סט) יטמא עוד למתים. (יש) אומרים דמי שיש לו בת (קנב) שהמירה

באר היטב

הרא"ם במקומו לא היה מקשה מדנפשה בס"ק נט מה שהרא"ם עצמו הרגיש בזה ומנשבו כמ"ש, ע"ש. וגם נפל טעות בדברי מ"א כמה שמתרין על קשית בה"ז, ע"ש, ובספרי מ"א דפוס פרוסס המחזשים נתקן השמות ע"פ המנהיגות, אותו, ע"ש. וכן רע מעללים ובלעזל וצדופנים, לכ"ע אין מונעין, מהריב"ל ח"א וכה"ג: (סס) **רבים**. עמ"א ועין מ"ש בש"ע א"ע ס"ו צו ס"ק כו ודוק, ועין בפר"ח בספרו מים חיים דף ו ע"א. אם אמר שאינו כהן ונשא אשה פסולה, אפלו גרשה והיה הנאה מכל נשים הפסולות אין לו דין כהן לשא את פפיו ולקרות בתורה ראשון, מהר"י הלוי ס"ו לג, ועין בלבוש א"ע בסוף הספר, ועין בש"ע אהע"ז ס"ו ו בס"ק ג ס"ק ו מש"ש: (סט) **יטמא**

באר היטב

אינו אסור אלא שכור ולא בשתי רביעית, עין שם; ומכל מקום יש שנוי בין שיטה זו לדברי רבנו יוחנן, דשם מחמיר על-כפל-פנים באינו יכול לדבר לפני המלך, וילבנו ירחם דוקא כשהגיע לשכרותו של לוט, ועליבן אנו צריכין לפרושו של הפגון-אברהם¹⁴⁷, עין שם. ומיהו, לדינא מסכימים האחרונים דאפלו בשאר משקין, כל שאינו יכול לדבר לפני המלך אסור לשא פפיו, כמו שכתבתי במשנה ברורה: * **נטמא למת וכו'**. עין במשנה ברורה דדוקא במזיד, בן כתב בית-יוסף, ופשוט. והנה מלשון השלחן-ערוך משמע דאפלו אם עבר פעם אחת באקראי גס-בן נפסל, ולעניינת דעת, מלשון המשנה (בכורות מ"ח) דקמני "הטמא למתים" משמע כשהוא מונע לקח אז נסתייבו חקמים, אבל לא בנטמא פעם אחת; והא דמפסל בנושא נשים בעברה ואפלו בנשא גרושה אחת, התם כיון דהוא מחזיקה לאשה ועומד בקדוה, הלא הוא מונע לאסור זה, וכן משמע מלשון מהר"א המובא בבית-יוסף, מה שאין כן בזה ונהא דקמני "הטמא נשים", משום דכלל בזה גם חללה וזונה, כמו שפרש הרע"ב שם. וכן בלשון מר שמואל המובא בבית-יוסף כחוב גס-בן "נטמא למתים" לשון רבים, וכן ברמב"ם פרק ו מהלכות ביאת המקדש כתב גס-בן כלשון המשנה, עין שם. והרי אפלו ברוצח שמפרש בש"ס לאסור לשא פפיו, גס-בן דעת אבי העזרי ונאור ורוע [ומובא בהגמ"י] דדוקא במונע לקח סדיר ולא באקראי. ואף דלא קמא לן

דאשתמיט לה סוגיא דתענית דף כו ע"ב, ע"ש, ועין ס"ק גי"ן: (סו) **נ"כ**. אפלו לא עשה תשובה, כ"מ מלשון הרמב"ם דכתב שאין אומרים לרשע הוסף רשע והפנע מן המצות, וכ"כ פרי"ח נ"ע. וראב"ח ח"ב סמ"ב כתב דוקא כשעשה תשובה, ומ"מ משום רנון לא פסול, כנה"ג: (סו) **גרושה**. וה"ה חלוצה, ואפלו אינו יכול להוציאה מחמת אנס נפשות ונדר הנאה ממנה מעקשו, אינו נושא את פפיו; והא דאמרין: נודר ועובד יודר ומגרש, הינו כשיודר מן העבודה מיד מגרש, אבל זה שאינו יכול להוציאה, אפלו אם נדר הנאה ממנה אסור לשא את פפיו, הרא"ם ח"א ס"ו נט. והמ"א לא ראה דברי הרא"ם אלו במקומם פי אם משה שהעמיק כנה"ג, ע"ש, דאלמלי ראה

משנה ברורה

(קט) במקדש אינו חיב, ורק אסורא בעלמא, ולהכי בנשיאת-פנים דקלא מעבודה מתר לבתחלה: (קמ) **אף-על-פי שהוא מזוג וכו'**. דבכהאי גונא במקדש חיב: (קמא) **עד שישיר וכו'**. עין סימן צט סעיף ב, וישך גם לכאן. וכל זה לענין יין, אבל בשאר משקין המשכרים, כתב המגן-אברהם דמתר לשא פפיו אפלו נשתפר עד שאינו יכול לדבר לפני המלך, דבתפלה כהאי גונא תפלתו תועבה, גדלעיל בסימן צט, בנשיאת-פנים מתר¹⁴⁸, אם לא שהגיע לשכרותו של לוט, דאז פשוטה יחשב, וכן כתב בספר מטה-יהודה. אבל (קי) הרבה אחרונים חולקין על זה וסוברין דגם בשאר משקין, כל שנשתפר בהן עד שאינו יכול לדבר לפני המלך אינו נושא פפיו. וביני גמתי, דעת מגן-אברהם לאסור בנשיאת-פנים, וכמה אחרונים חולקין עליו כיון שאינו משכר¹⁴⁶: **לט** (קמב) **אחד מהדברים במצות**. הינו (קי) אפלו מצות חמורות פעריות וכדומה: (קמד) **מרננים אתריו**. אפלו (קי) רנון של אמת, שהוא מפרסם לכל ברשעתו: (קמה) **שאין שאר עברות וכו'**. פרוש, חוץ

מעבודת גלולים ושפיכות דמים וכנ"ל: (קמו) **מונעין**. הינו אפלו לא עשה תשובה (קי) על חטאיו¹⁴⁸. והטעם כתב הרמב"ם: לפי שזו מצות עשה על כל כהן וכהן שראוי לנשיאת-פנים, ואין אומרים לאדם רשע הוסף רשע והפנע מן המצות; ואל תתמה ותאמר: ומה תועיל ברכת הדיוט זה? שאין קבול התרבה תלוי בפניהם אלא בהקדוש-ברוך-הוא¹⁴⁹, שנאמר "וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם", הכהנים עושין מצותן שנצטוו בה, והקדוש-ברוך-הוא ברמזיו מקדש את ישראל כהפסוק¹⁵⁰. עד כאן לשונו: **מ** (קמז) **כהן שצנשא גרושה וכו'**. והוא הדין (קי) חללה וזונה או חלוצה. ומה שנתבאר בסמוך שאין שאר עברות מונעים נשיאת-פנים, הינו דוקא בעברות (קטו) שאין שאר הכהנים מזוהרים יותר מישראל, אבל כמה שהכהנים מזוהרים יותר מישראל, שקדשת פניהם גרם לו והוא חללו, לפיכך פסול מדרבנן לכל דבר שהנהגה עד שידר על דעת רבים¹⁵² וכו': (קמה) **על דעת רבים**. שנגדר שהדר על דעת רבים אין לו התרה¹⁵³, אבל כשלא ידר על דעת רבים חוששין שמא ילך אצל חכם וישאל על נדרו, לפי שיצד הרע תוקפו לעריות: (קמט) **מהנשים שהוא אסור בהם**. (קטו) וגם צריך לגרש אותה, בן כתבו האחרונים ומה שלא הזכיר המחבר דבר זה, משום דקאי אף על גרשה ומתה שהזכיר בתחלה. (קי) ואם יצדח לשהותה עוד על איה זמן שלא לגרשה, אף שהיה ממנה הנאה אסור לשא פפיו¹⁵⁴, וגם אינו עולה לתורה ראשון¹⁵⁵: **מא** (קנ) **נטמא למת וכו'**. והינו דוקא (קיס) במזיד, ועין בבאר היטב: (קנא) **ויקבל**. (קיס) בבית-דין. ובזה אין צריך לדר ולשבע כנ"ל בסעיף מ, דשאני עריות דיצרו תקפו. ועין בהשובת כתב-סופר סימן טו, ברופא שמבקר מתים שיש לו תועלת הרווחת ממון, לא סגי בקבלה לבר¹⁵⁶, עד שידר ברבים, כמו בנשים בעברה, עין שם: (קנב) **שהמירה או זנתה**. עין במגן-אברהם שהוכיח דלא מחללת אביה רק בזנות, דנהיה לה לשמרה, אבל לא בהמרה; והא דנקט שהמירה,

שער הציון

(קט) בית-יוסף: (קי) עלת-תמיד ואלהיה רבה ודרך-החיים, וט"ז הפליג עוד ביותר מזה, ע"ש: (קי) אחרונים: (קי) לבוש והגנ"א וש"א, ואין רנון זה ברנון הנזכר בסעיף לו, ששם אינו כי אם לעז בעלמא ולהאחרונים דמפרשי להאי רנון כהתם, מפרשי דהקא אורי המחבר לענין עבודת גלולים ושפיכות דמים, אלא שלשון רמ"א דחוק לפרושו: (קי) עלת-תמיד ופרי חדש ואלהיה רבה והגנ"א ומגן-גבורים, דלא כרוב"ח: (קי) אחרונים: (קטו) לבוש וש"א: (קטו) והינו דאפלו מגרש אותה אחר נשיאת-פנים גס-בן שרי, וכההיא דאמרין שם בגמרא: נודר ועובד יודר ומגרש, אלא דצריך על-כפל-פנים לקבל על עצמו ספק באותו יום לגרשה [א"ר]: (קי) אלהיה רבה בשם תשובת הרא"ם, וכתב עוד שם דאפלו הוא מקצב מחמת נפשות לגרשה, אפלו הכי לעת עתה הוא פסול לכהנה. ובפרי-מגרים נשאר ברין זה בצריך עיון ולכן לא העסקתיו בפנים: (קיס) בית-יוסף: (קיס) בן כתב הרמב"ם בפרק ו מביאת מקדש: